

13. HENGERES FOGAZATOK BEFEJEZŐ MEGMUNKÁLÁSA HATÁROZOTT ÉLGEOMETRIÁJÚ SZERSZÁMOKKAL

13.1. Kéregkeményített vagy edzett fogaskerekek hámozó lefejtőmarása

A hámozó lefejtőmarás olyan új módszer, amely lehetővé teszi kéregkeményített fogaskerekek fogfelületének simító megmunkálását. Kinematikailag azonos a hagyományos fogaskerék marással.

Megmunkálási tartomány: $m=2\div 20$ mm.

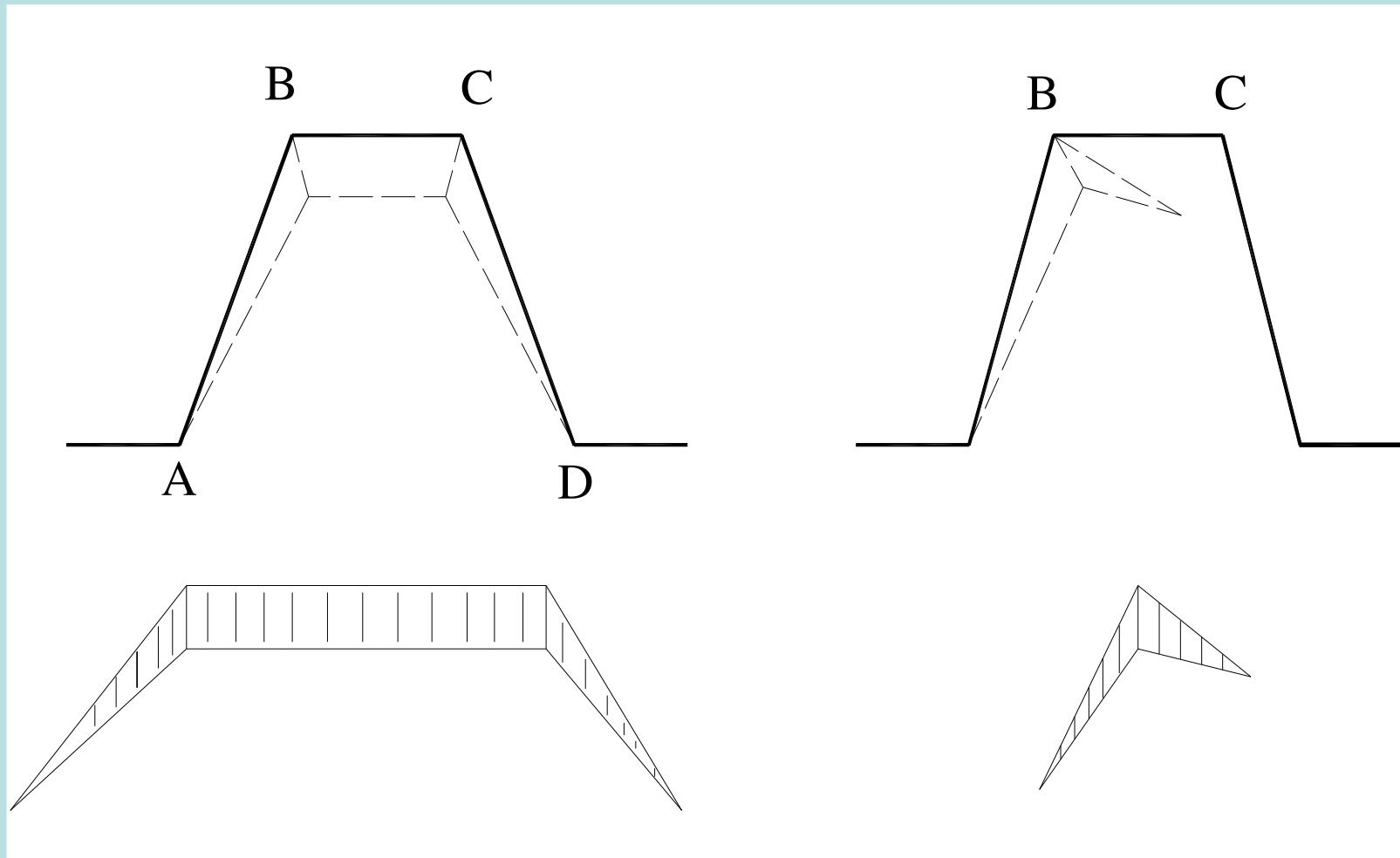
Szerszám: Keményfém, nagy negatív (30°) homlokszöggel, amely kis vastagságú forgács alacsony deformációjú kimetszését biztosítja (13.1. ábra).

Termelékenység: Jó, magasan meghaladja a Niles, Maag és csigakorongos fogkösörülés termelékenységét.

Minőség: Kedvező, mert a hámozott mdb-ok a IT 6-8 pontossági osztályba sorolhatók. Ezért az eljárás alkalmas a drága, költséges fogkösörülési technológiák részleges, vagy teljes helyettesítésére.

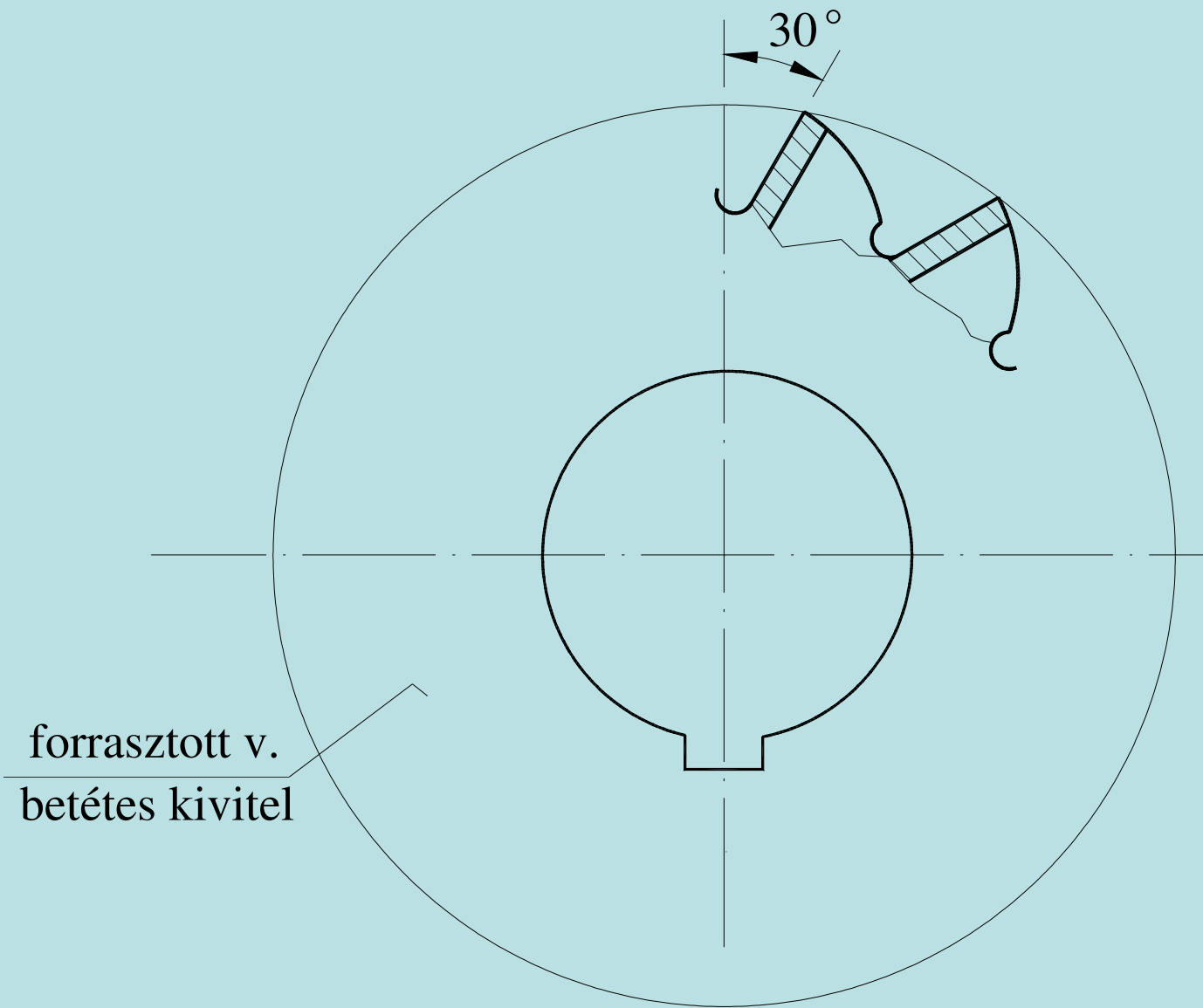
A japán Azumi hámozómarás módszere, a fogazatok HRC 64 keménységig alkalmas simító megmunkálásra. Ehhez a mdb-ot úgy kell előmunkálni, hogy a szerszám csak a fogazat profilját munkálja meg.

A ráhagyás azonos a köszörülésnél alkalmazottal (0,1÷0,3 mm).

13.1.ábra

Hámozó lefejtő marás lehetséges forgácskeresztmetszet alakjai

13.2.ábra

A szerszám kialakítása

A negatív 30° biztosítja a viszonylag kis forgácsvastagságú forgács enyhe, finom, alacsony deformációjú kimetszését, a tekeredett forgácsképződést és a kedvező forgácslefutást. Kicsi a hőképződés is. Ezért az ***Ra Rt*** jól megfelel a köszörülésnél elérhető mikrogeometriai követelményeknek.

Ennek szükséges műszaki feltételei:

- a mdb-ok gondos előkészítése,
- a munkagép kiválasztása,
- a készülékezés (munkadarab és szerszám felfogásához megfelelően gondos és pontos készülékek biztosítása).

a) Munkadarab

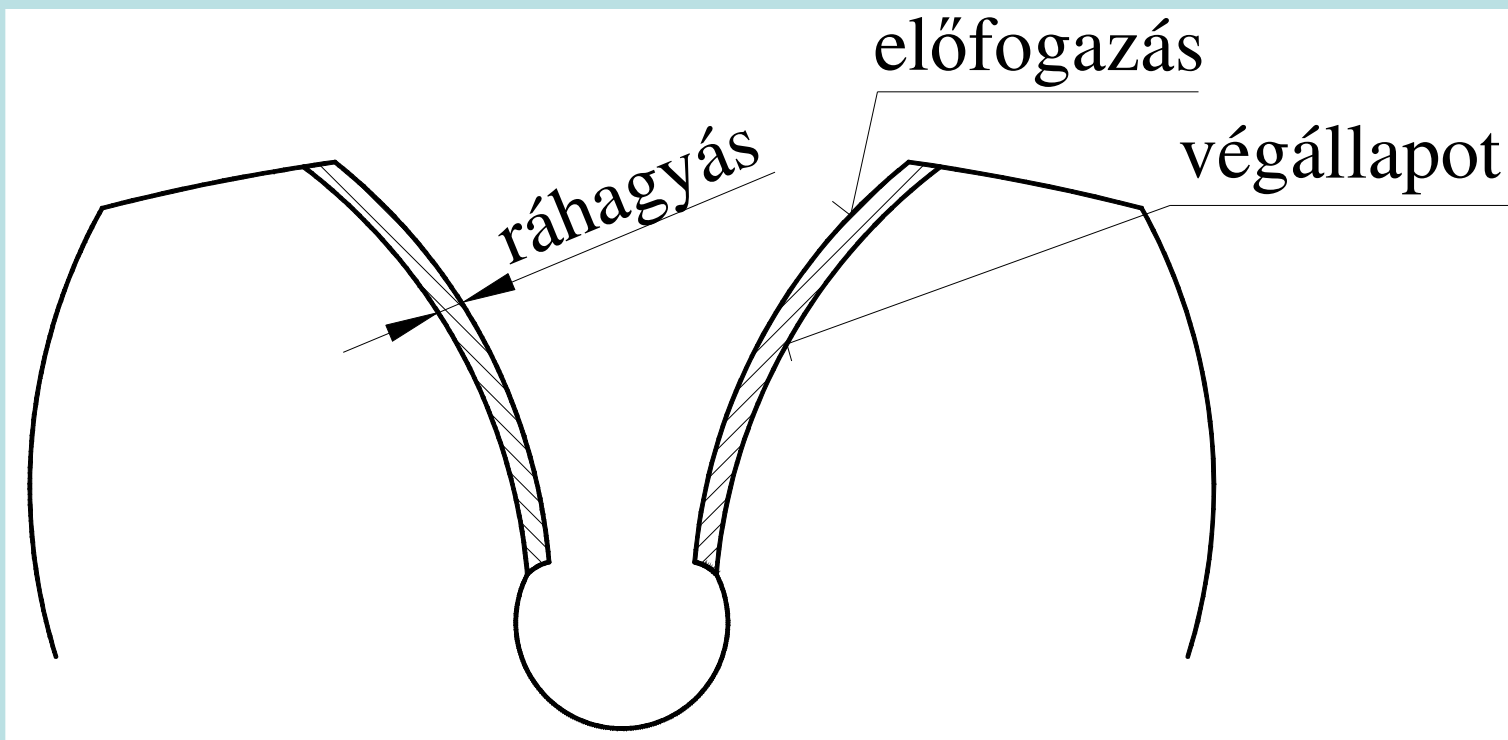
A fogárkot úgy kell előmunkálni, hogy a hámozó lefejtőmaró kritikus pontjai (B,C) (13.1. ábra) a keményített fogazat forgácsolásakor a fogazat kialakításában ne vegyenek részt. Ezért hőkezelés előtt a fogazást **Protuberanz** fogazószerszámmal célszerű végezni.

b) Gép

Legyen kellően merev.

Maró léptetésre legyen lehetőség.

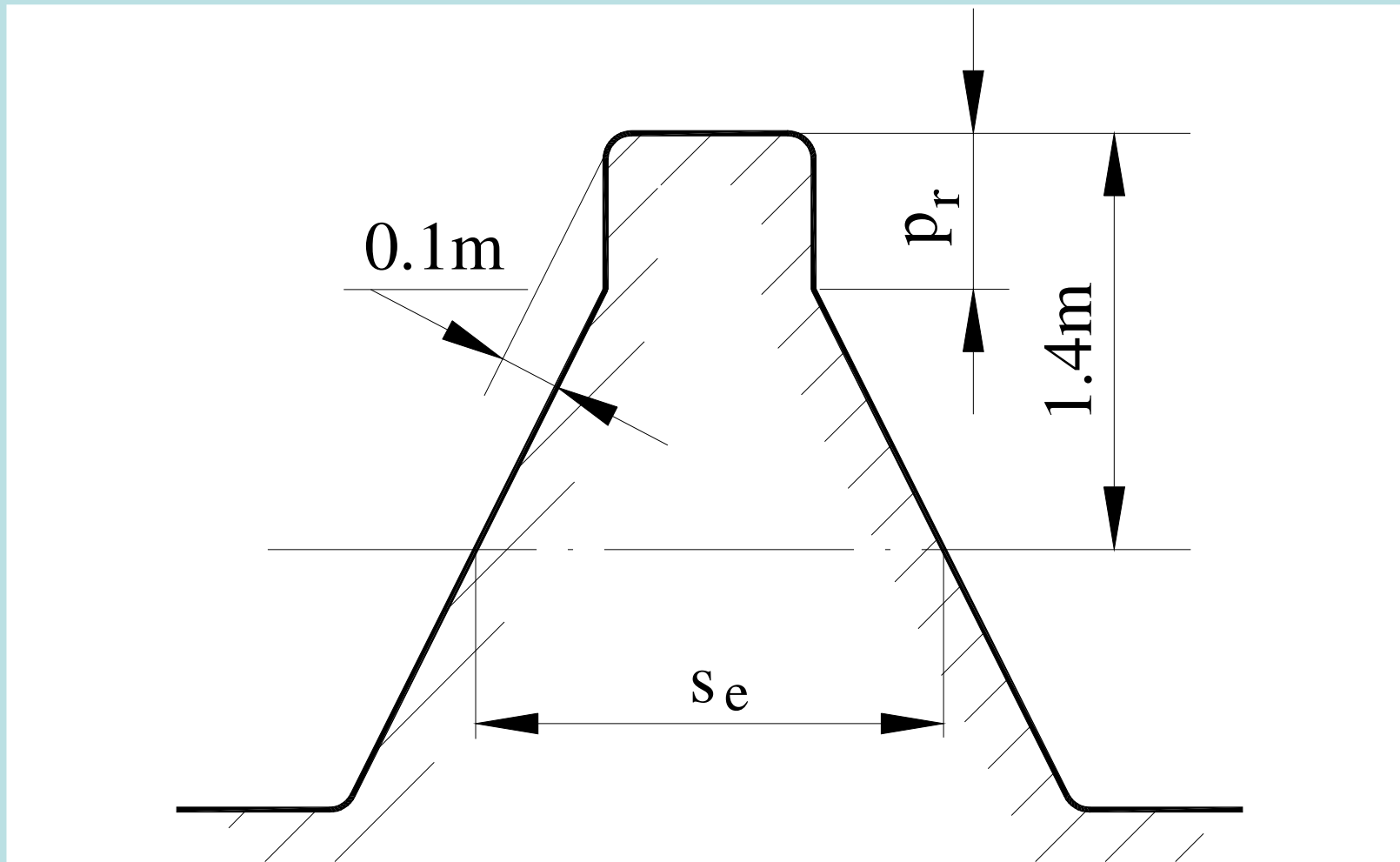
Diagonális marást kell alkalmazni.

13.3.ábra

Fogazat helyes kialakítása (Protuberanz) a lefejtő maráshoz

13.4.ábra

Protuberanz előfogazó szerszám profilja

c) Készülék

Biztosítani kell a munkadarab gondos, lehetőleg játék nélküli központosítását és merev alátámasztását.

Technológiai paraméterek helyes választása azt jelenti, hogy a:

Forgácsoló sebesség: $v=50-90$ m/min, ha $HRC < 62$

$v=30-60$ m/min, ha $HRC > 62$

$v = f$ (modul, anyag, gépállapot, készülék, stb.).

Előtolás: 1,5-2,5 mm/mdb ford (egyenirányú marást kell alkalmazni!).

Ráhagyás: 0,1-0,3 mm.

Alkalmazott terület: Edzés utáni készre munkálás

gazdaságosabban, olcsóbban végezhető –
IT 6-8 pontossági osztály –, mint
köszörüléssel.

13.2. Foghántolás

A köszörülésnél termelékenyebb befejező megmunkálás a hántolás, amelynél 10...12-os kitérőtengelyek mellett, egy fogfelületén éles szélű barázdákkal ellátott fogaskerékekkel dolgoztatjuk együtt a hántolandó fogaskerekeket.

Gyorsabb és olcsóbb, ha műanyagkötésű korongszemcsés fogaskerékekkel járattuk együtt a munkadarabokat, 15-os kitérőtengelyek mellett. Ezen két utolsó technológiát csak edzés előtt lehet végezni, melyhez elhúzódnás mentes indukciós vagy lángedzést kell alkalmazni a fogfelületekre.

Nem edzett (nemesített) kerekeknél max. HB 450 keménységig javítja a felületi minőséget és a pontosságot legalább egy pontossági osztállyal. A hántolás a foggyalulás, a fogvésés vagy a fogmarás után következik mint simító után-munkálás.

A ráhagyás nagyon kicsi:

Például 1,5-ös modul esetén a ráhagyás $\rightarrow 0,025 \div 0.05$ mm, tehát a felületi minőség javítását célozza és csak pontosan előmunkált kerekeknél növeli a pontosságot.

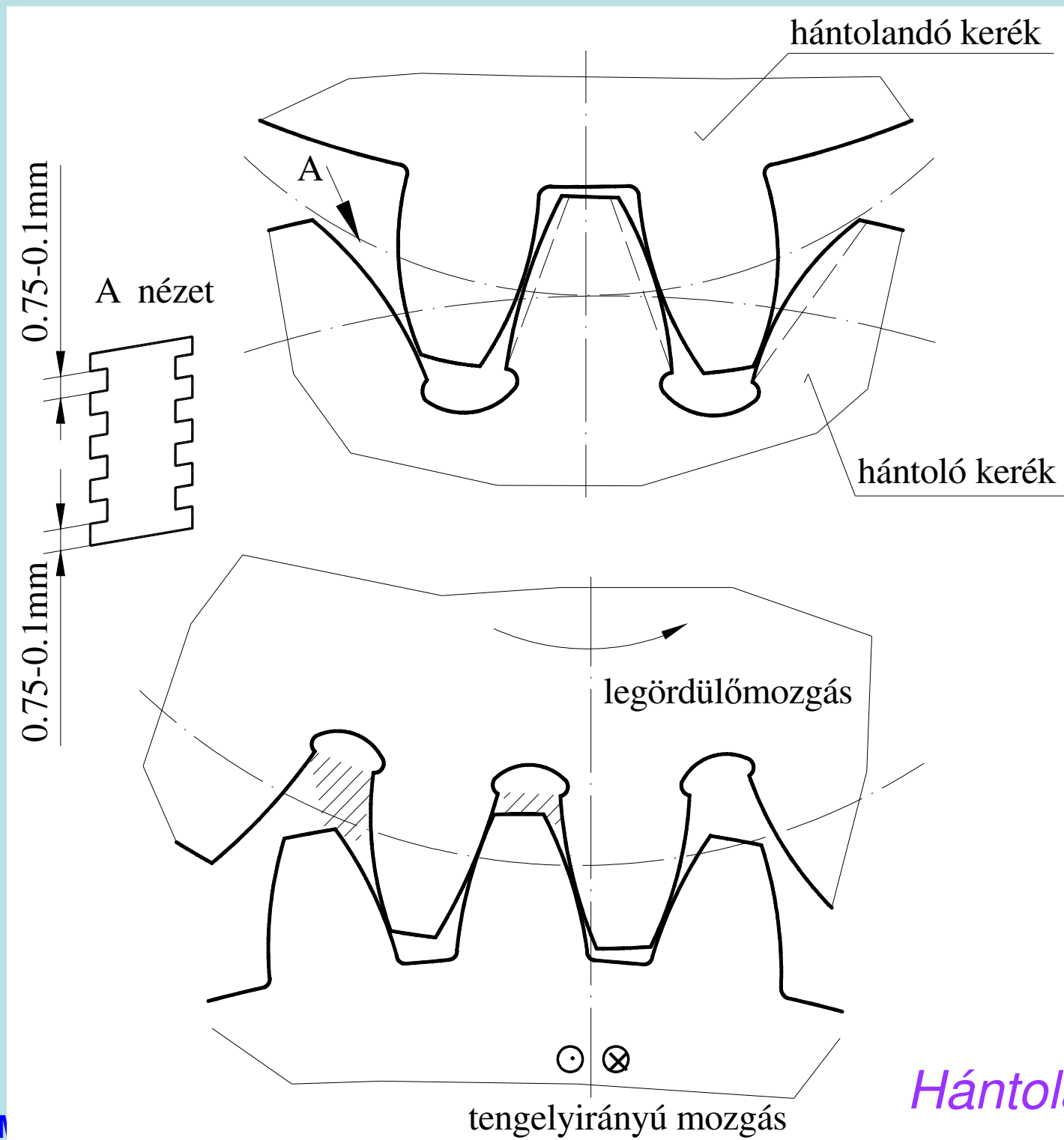
Csökkenti: a prolofilhibát, az alaposztáshibát, de nem javul az összegzett osztáshiba és az ütés. Keskeny kerekeknél a fogirányhiba is javul, széles kerekeknél azonban csak kényszermozgású hántológépen lehet a fogirányhibát csökkenteni.

Kétféle módszerrel valósítható meg:

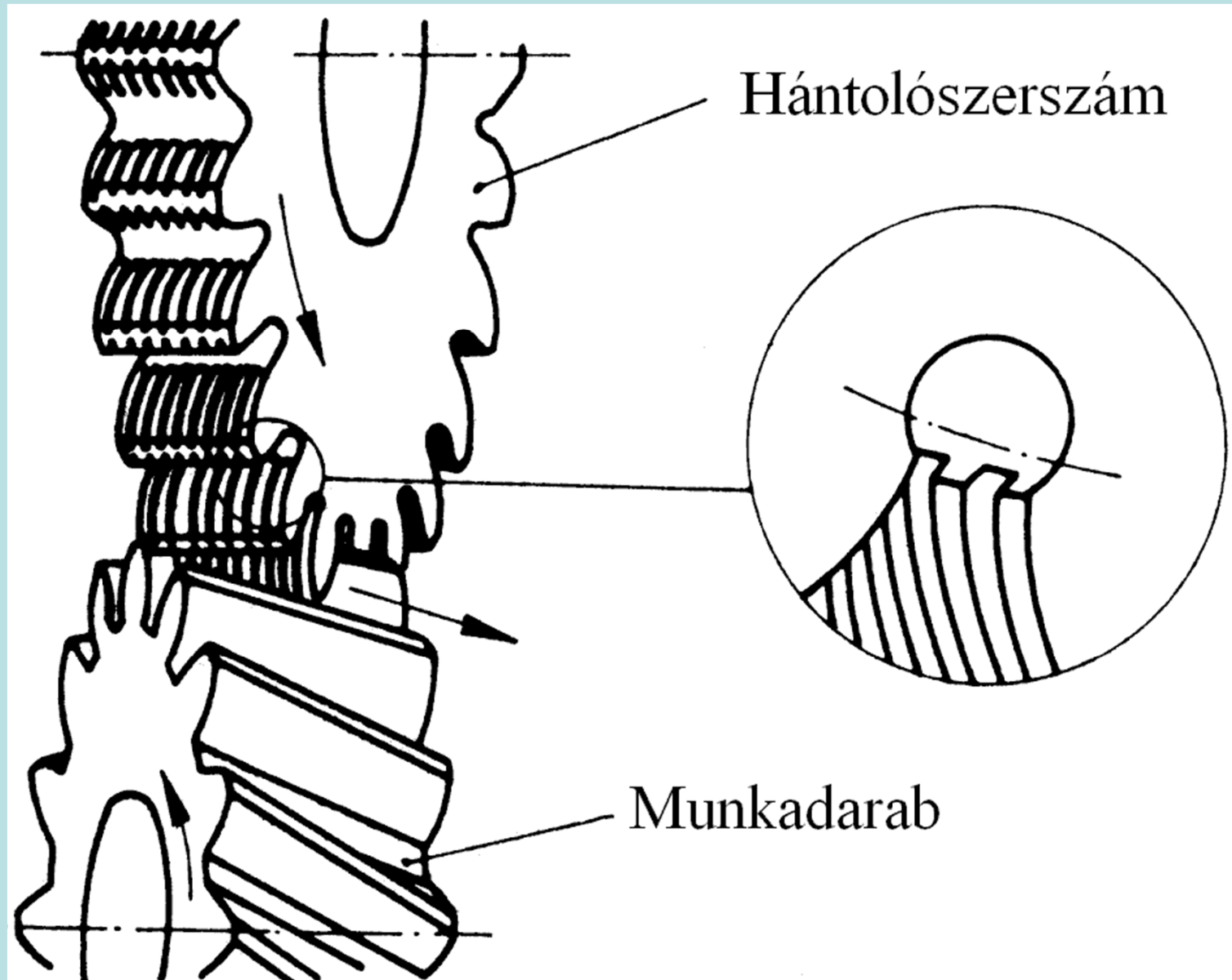
hántolókerékkel

hántolóléccel

Előnyös a hántolókerék, amely nagypontosságú edzett és köszörült, egyenes vagy ferdefogú hengeres kerék, amelynek fogoldalain párhuzamosan az éllel ellátott csatornák vannak kiképezve. A lábkörön a kifutást furatok helyettesítik. Úgy dolgozik együtt a hántolandó kerékkel, mint egy csavarkerékpár.

13.5. ábra
Hántolás mozgásviszonyai

13.6. ábra

A hántoló szerszám és a fogaskerék közötti kapcsolat

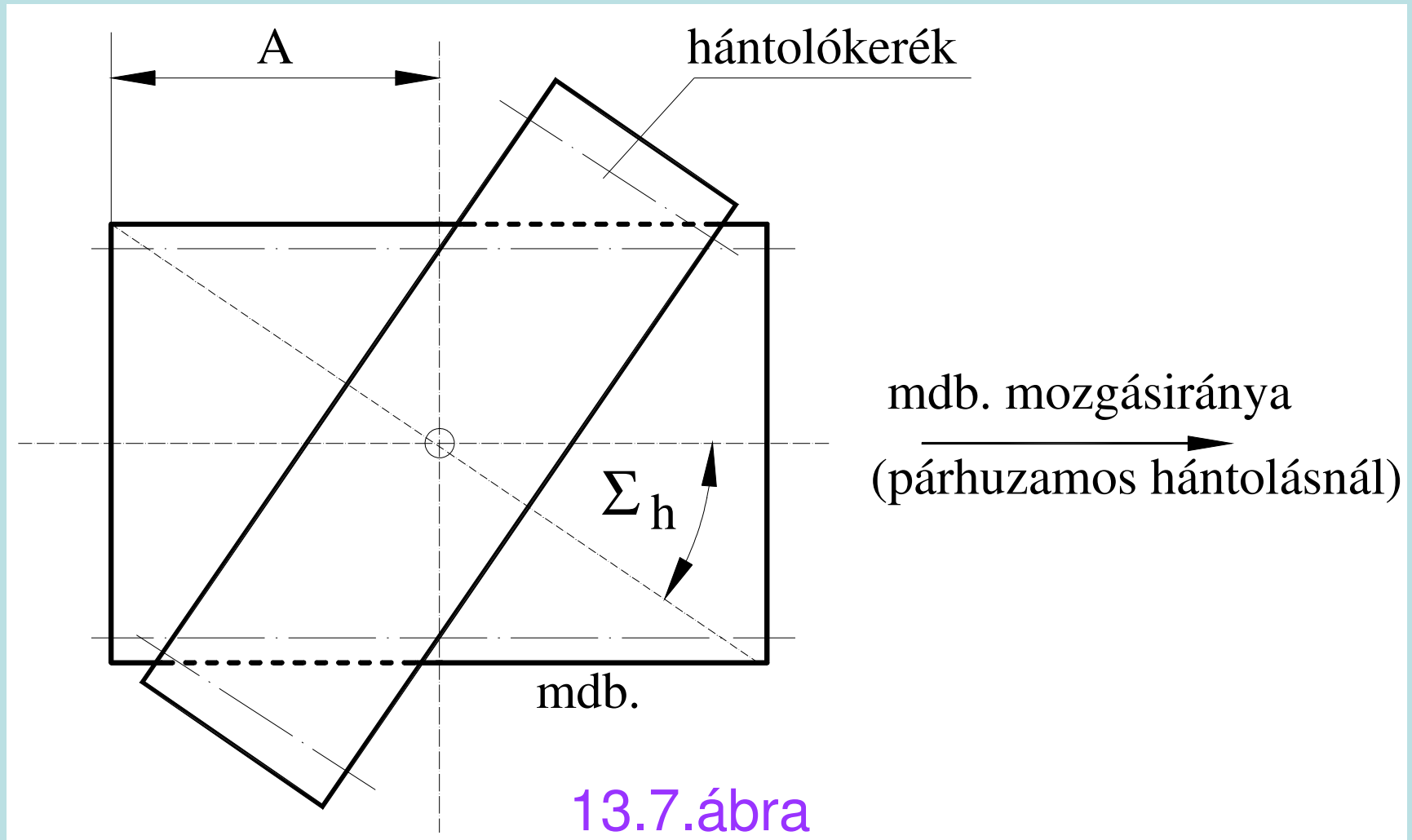
A hántoló kerék átmérője nagyobb, szélessége kisebb mint a megmunkálandó keréké. A munkadarabot a szegnyereg csúcsai közé fogjuk és a hántolókerék segítségével forgatjuk. Tehát a két kerék között nincs kényszerkapcsolat, (csupán a szerszám forgatja a munkadarabot) a kapcsolódás hézagmentes, a kerekeket egymáshoz szorítjuk. Mivel csavarkerekeként kapcsolódnak, a csúszási viszonyok is ennek megfelelően alakulnak, ami lehetővé teszi a hántolókerék éleivel a forgácsleválasztást.

Forgácsolás csak a két tengely ún. **normáltranszverzálisának** és a **kerekek gördülőköreinek a metszéspontjában**, illetve annak környékén van. Ahhoz, hogy a forgácsolási zóna végig tudjon futni az egész fogszélességen, **a szerszámnak forgó mozgást kell adni.** A hántolás nagytermelékenységű művelet, a megmunkálás időtartama nagyon rövid (foganként néhány másodperc).

A szerszám megfelelő kialakításával és mozgásával **dongásított** fogazat is előállítható hántolással.

Ha β_{0s} a szerszám osztóköri foghajlásszöge és β_0 a mdb foghajlásszöge, akkor a hántolási tengelyszög:

$$5^\circ < \Sigma = (\beta_{0s} \pm \beta_0) < 20^\circ$$

A hántoló kerék és a munkadarab tengelyhelyzete

Hántolási változatok a mozgásviszonyok alapján (13.8. ábra):

a) **Párhuzamos** hántolásnál a mdb-ot mozgatják tengelyirányban ide-oda (6-8 löket kell).

Hátránya: Hosszú a szerszámút.

Előnye: A hántolószerszám keskeny lehet (pl. 25 mm-es szerszámmal 500 mm széles kereket is hántolhatunk).

b) **Diagonális** hántolás.

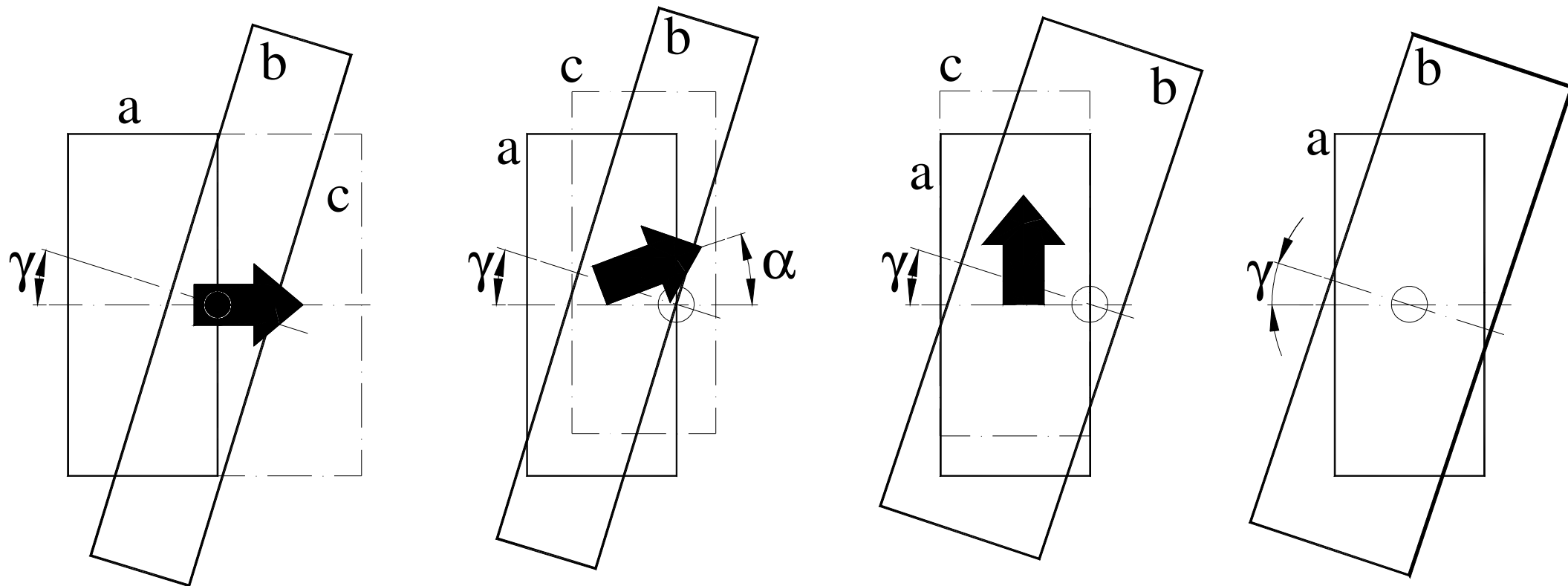
c) **Tangenciális** hántolás.

d) **Haránthántolás** (1 löket elég).

A szerszám kerületi sebessége: 1,25 - 3 m/s.

Előmunkálásnál Protuberanz szerszámot kell használni.

Belső fogazatra is alkalmazható a foghántolás.

a: mdb kezdeti pozíciója
 b: hántolókerék
 c: mdb végpozíciója

γ : tengelykeresztvező szög
 α : diagonális szög

13.8. ábra Hántoló eljárás módjai

(párhuzamos, diagonális, tangenciális, haránt)